

NELOSKIERRE

Nopeaa konseptointia Neloskierteen pyörteissä

HANNA TUURI

Nopeaa konseptointia Neloskierteen pyörteissä

NELOSKIERRE

PIIRKANMAAN LIITTO

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Taitto ja grafiikat Minna Nissilä

Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisu.

Sarja B. Raportteja 58.

Tampere 2013

ISSN 1456-002X

ISBN 978-952-5903-37-9 (PDF)

Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisu.

Sarja B. Raportteja 59.

Tampere 2013

ISSN 1456-002X

ISBN 978-952-5903-38-6

Kopijyvä Tampere 2013

SISÄLLYS

Lukijalle	7
1. NOPEAN KONSEPTOINNIN MALLI	9
2. HYVINVOINNIN NELOSKIERRE LOI TYÖPAJAT	13
3. NOPEA KONSEPTOINTI TOI ENNAKKOLUULOTTOMASTI UUTTA	17
Mitä pajassa tapahtui?	21
4. VALMENTAJAT OVAT TYÖPAJOISSA VAHVASTI LÄSNÄ	25
Hyvä toimeksianto tukee luovuutta	26
Valmentajat tiiviisti tilanteen tasalla	28
Valmentajuus on tulevaisuuden juttu	32
”Murskapositiivista” palautetta opiskelijoilta	32
Kaikki mukana loppukekkereillä	35
5. INNOSTUNEET OPISKELIJAT KASVOIVAT APUVALMENTAJIKSI	37
Ryhmäytyminen tärkeintä	41
Tekemään jotain ihan uutta	42
Apuvalmentajina valtavasti varmuutta	45
Ilmapiiri kannustaa kaikkia	46
6. PAJATYÖSKENTELEY HAASTAA MYÖS OPETTAJAT	47
Omat vahvuudet rohkeasti käyttöön	49
Verkostoitumisesta hyötyä kaikille	52

7. TYYTYVÄISIÄ YRITYSTEN EDUSTAJIA	53
Seitsemisessä toteutettiin leikkiyiha lapsiperheille	54
Zumban ja humpan risteytys Jyllin Kodeille	55
Nuorten innokkuus teki vaikutuksen Kauppilaan	57
Kestävää kehitystä Tuohikontissa	58
8. MITÄ HAETTIIN JA SAATIIN?	59
Hanke jätti vahvat jäljet	62
9. JUURRUTTAMINEN JA LEVITTÄMINEN	63
Kansainvälistä yhteistyötä	66
Pysyvä toimintamalli opetussuunnitelmassa	66
10. NOPEAN KONSEPTOINNIN NOPEAT MENETELMÄT	
- jatkokehittelyä	67
Lopuksi	71

LUKIJALLE

Hyvinvoinnin Neloskierteen menetelmäkirja antaa konkreettiset työkalut projektissa kehitettyjen menetelmien juurruttamiseen projektin jälkeenkin. Siihen on koottu projektin aikaiset kokemukset pilottipajoista opiskelijoilta, valmentajilta, opettajilta ja toimeksiantajilta. Näkyvissä ovat myös graafisesti esitetyt menetelmätyökalut ja toiminta vaiheittain. Kirja toimii yhtenä arvioinnin välineenä ja historiikkina työmenetelmien kehittämistä. Menetelmäkirjasta on toteutettu myös verkkoversio, joka on linkitetty hankkeen nettisivuille laajemman levityksen mahdollistamiseksi.

Hyvinvoinnin Neloskierre -hanke toteutettiin Tampereen ammattikorkeakoulussa vuosina 2009–2012. Sitä rahoitti Euroopan aluekehitysrahasto Pirkanmaan liiton kautta.

Suuret kiitokset kaikille, jotka ovat olleet osallisina Hyvinvoinnin Neloskierre -hankkeessa ja edesauttaneet tämän julkaisun syntyä.

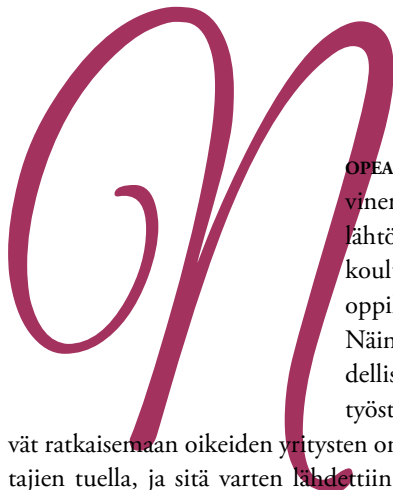
Tampereella 31.12.2012

Työryhmän puolesta

Maj-Lis Läykki, Kirsi Karimäki ja Sanna Lehtokannas

Nopean konseptoinnin malli

OPEAN KONSEPTOINNIN mallin perusidea on intensiivinen työpajatyöskentely ja tiimioppiminen. Mallin lähtökohta oli yhdistää Tampereen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden osaaminen ja innostus sekä oppilaitoksen partneriyritysten kehittämistarpeet. Näin opiskelijat pääsivät oppimaan ratkoessaan todellisia työelämän haasteita. Työpajoissa opiskelijat työstivät yritysten antamia toimeksiantoja eli pääsivät ratkaisemaan oikeiden yritysten ongelmia. Työskentely tapahtui tiimeissä valmentajien tuella, ja sitä varten lähdettiin kolmesta viiteen vuorokaudeksi pois koululta innostavaan oppimisympäristöön.

Opiskelijatiimit raportoivat Nopean konseptoinnin mallin eduiksi mahdollisuuden työskennellä monialaisissa tiimeissä ja oikeiden yritysten kanssa. He hyötyivät myös uudelta intensiiviseltä työskentelyotteelta, harjaantuivat ryhmätyötaidoissa ja saivat varmuutta esiintymiseensä. Kaiken kaikkiaan heidän osaamistasonsa ja työelämävalmiutensa paranivat selkeästi.

Toimeksiantoja antaneet yritykset olivat erittäin tyytyväisiä raikkaisiin, innovatiivisiin ja nopeasti saataviin palvelu- ja tuotekehitysratkaisuihin. He arvostivat nuorten rohkeutta nähdä asiat toisin.

”Luovuus on näissä pajoissa ydin, uuden ja erilaisen kokeminen tiimeissä. Kun kaikki päästään tekemään itse, asiat jäävät mieleen huikkeen paljon paremmin kuin kirjasta lukien.”

Eve Kuivajärvi ja Juho Uutela, matkailualan opiskelijat

”Kaikilla on kahdeksasta neljään koulua – perusopiskelua, luentoja ja tenttejä ihan tarpeeksi. Meidän piti järjestää jotain ihan muuta, jotta pajoissa olisi oikeasti järkeä.”

Janita Saarinen ja Maria Haapaniemi, työpajojen valmentajat Idema Oy:stä

”Monialainen ja poikkitieteellinen yhteistyö tuo uudenvälisiä mahdollisuuksia opintojen toteuttamiseen sekä työelämäyhteistyöhön.”

Sosiaalialan lehtori Tapio Salomäki ja matkailualaa opettava Timo Leppäkoski

”Nuoret toivat asiaan uuden, tuoreen näkökulman eli juuri sitä, mitä me toivoimmekin.”

Kehitysjohdaja Pasi Mäkinen MW-Kehitys Oy:stä

NOPEAN KONSEPTOINNIN malli luotiin Hyvinvoinnin Neloskierre -hankeessa. Hanke toteutettiin Tampereen ammattikorkeakoulussa vuosina 2009–2012, ja Euroopan aluekehitysrahasto rahoitti sitä Pirkanmaan liiton kautta. Hyvinvoinnin Neloskierre on myös toimintamalli, jossa TAMKin opiskelijat osallistuvat pirkanmaalaisten yritysten tuote- ja palvelukehitykseen. Hankkeessa rakennettiin hyvinvointipalveluihin uudenlaisia oppimis-, toiminta- ja innovaatioympäristöjä, jotka jatkossa tuottavat osaamista hyvinvointialalla nykyisin toimiville, sinne tulevaisuudessa työllistyville ja uutta yritystoimintaa aloittaville. Hankkeessa toimittiin Tampereella sekä Ylä- ja Luoteis-Pirkanmaan seutukunnilla, joissa TAMKilla on koulutusyksiköt.

Hankkeen ja toimintamallin lähtökohta on, että koulutus on aktiivisesti mukana kehittämässä toimintaa työelämän kanssa. Malli todettiinkin hyväksi tavaksi yhdistää yritysten, organisaatioiden ja ammattikorkeakoulujen toimintaa. Myös palveluiden käyttäjät otetaan mallissa mukaan kehittämisprosessiin aina ideoinnista lopputuotoksen arviointiin saakka.

Hyvinvoinnin Neloskierteen aikana toteutettiin yhteensä kymmenen työpajaa. Mukana oli noin 150 opiskelijaa ja kymmenkunta opettajaa. Työpajoissa käsiteltiin noin kahtakymmentä erilaista toimeksiantoa. Nopean konseptoinnin malli todettiin hyväksi tavaksi yhdistää monialaiset koulutusalat, hyvinvointialan organisaatiot ja eri alojen asiantuntijat yhteiseen kehittämistyöhön.

– Saimme opiskelijoilta työpajoista valtavan hyvää palautetta. Tekemällä oppiminen on tulevaisuuden tapa oppia. Samalla totutaan tiimityöhön. Tavoitteemme on, että Nopean konseptoinnin työpajat jäisivät pysyväksi osaksi ammattikorkeakoulun toimintaa, vaikka hanke päättyi, mieltii yliopettaja, hankkeen projektipäällikkö Maj-Lis Läykki Tampereen ammattikorkeakoulun maakuntakorkeakoulutoiminnasta.

– Monialaisuus on työpajojen voimavara. Sitä on TAMKin koulutuksissa muuten vielä aika vähän, jatkaa opettaja Tiina Saari.

Hyvinvoinnin Neloskierteen aikana toteutettiin yhteensä kymmenen työpajaa. Mukana oli noin 150 opiskelijaa ja kymmenkunta opettajaa.

Nopea konseptointi toi
ennakkoluulottomasti uutta

NOPEAN KONSEPTOINNIN mallin avulla voidaan joustavasti tarttua yritysten kehittämishaasteisiin silloin, kun yrityksillä ei ole riittäviä resursseja tuotteiden tai palveluiden pidempään kehittämistyöhön. Mallissa ideoidaan uusia mahdollisuuksia ja ratkaisuvaihtoehtoja yritysten kehittämishaasteisiin eri koulutusalojen ja vuosikurssien opiskelijoista koostetuissa tiimeissä yhdessä yritysten edustajien sekä asiakkaiden kanssa.

Konseptointityöpajassa tuotetaan ennakkoluulottomasti uusia ratkaisuvaihtoehtoja, joista työpajan loputtua yritykset voivat valita toteuttamiskelpoisimmat. Laajemmassa kehittämishankkeessa valittuja ratkaisuita jalostetaan eteenpäin mahdollisesti aina uuden tuotteen tai palvelun käyttöönottoon asti.

Nopean konseptoinnin mallissa sovelletaan Living Lab -lähestymistapaa, jossa käyttäjätiedolla on merkittävä rooli kehittämisprosessin aikana. Konseptoinnin alkuvaiheessa tai jo ennen varsinaista konseptointipajaa on erityisen tärkeää kerätä aidossa elämisen ympäristössä palveluiden tai tuotteiden käyttäjäkokemuksia. Onnistuneen lopputuloksen takaamiseksi on tärkeää kerätä myös muuta taustatietoa markkinoista, yrityksestä sekä yrityksen palveluista.

Monialaisten kehittäjätiimien käyttö mahdollistaa mahdollisimman laajan katsantokannan yritysten kehittämishaasteisiin ja tuottaa monia uudenlaisia ratkaisukeinoja.

Opiskelijoista koostuvat kehittäjätiimit kehittyvät ryhmätötaidoissaan, oppivat uusia menetelmiä ja tekniikoita luovaan työskentelyyn, totuttuvat työskentelemään moniammatillisissa tiimeissä sekä saavat kokemusta kehittämishankkeista aidoissa oppimisympäristöissä aitojen yritysasiakkaiden kanssa.

Oman tiimityöskentelyroolinsa opiskelijat voivat testata Belbinin testin avulla. He voivat olla takoojia, kokoojia, keksijöitä, tiedustelijoita, arvioijia, asiantuntijoita, diplomaatteja, tekijöitä tai viimeistelijöitä.

Mitä pajassa tapahtui?

Ennen työpajaleiriä opiskelijat tapasivat toisensa ennakkokerrassa tutustustuakseen ja saadakseen ennakkotehtävät. Tutustumisen tavoitteena oli jakaa opiskelijat tiimityöskentelypersoonan ja koulutusalan mukaan pienryhmiin. Oman tiimityöskentelyroolinsa opiskelijat voivat testata Belbinin testin avulla. He voivat olla takojia, kokoojia, keksijöitä, tiedustelijoita, arvioijia, asiantuntijoita, diplomaatteja, tekijöitä tai viimeistelijöitä.

Ennakkotehtävien tavoitteena oli herkistää opiskelijat palvelumuotoilumenetelmiin sekä luovaan konseptointiajatteluun. Ne valmistivat opiskelijaa ja tiimiä asiakkaiden toimeksiantojen ratkaisua varten. Niissä tutustuttiin kolmeen palvelusuunnittelun perusmenetelmään ja opittiin soveltamaan niitä käytännössä.

Tehtäviä vertailemalla opiskelijat oppivat tuntemaan tiimin jäsenten ajatusmaailmaa ja vahvuuksia. Toisten tunteminen ja yhteiset tekniikat auttoivat pääsemään liikkeelle kehitystehtävän ratkaisussa.

Ennakkotehtävien jälkeen opiskelijat osasivat konkretisoida oman ideansa tekeillä karkean prototyypin. He pystyivät määrittelemään asiakkaan elämäntapoja ja ajattelua empatiakanvaasia hyödyntäen. He osasivat arvioida ideaa kokonaisvaltaisesti liiketoimintakanvaasin avulla. He saivat haltuunsa yksinkertaisen työkalusetin palveluidean työstämiseen.

Ennakkotehtävissä opiskelijoiden tehtävä oli keksiä ja kehittää omaan alaansa liittyvä palveluidea tai arvioida jotain tuntemaansa palvelua annettujen työkalujen avulla.

Työpajoissa toimeksiantajaryitykset antoivat hyvinvointiin liittyvän kehittämissuhteiden kullekin opiskelijatiimille. Tuloksena syntyi uudenlaisia ideoita, ratkaisuvaihtoehtoja, markkinointisuunnitelmia ja viestintäsuunnitelmia yritysten palveluiden ja tuotteiden kehittämiseksi. Esimerkkejä opiskelijoiden tuotoksista löytyy hankkeen tiedostopankista (neloskierre.tamk.fi).

TYÖPAJAN KULKU

ENNAKKOKERTA + 4 PÄIVÄÄ

ENNAKKOKERTA

- Opiskelijat jaetaan tiimeihin

PAJAT TOTEUTETAAN MUUALLA KUIN KOULUYMPÄRISTÖSSÄ

1. PÄIVÄ

- Tiimiytyminen
- Yritykset antavat toimeksiannot
- Ideointi

2. PÄIVÄ

- Yritysten toimel-
siantoihin pereh-
tyminen
- Tiimiytymisen
syveneminen

3. PÄIVÄ

- Tiedon
tiivistäminen
- Asian esillepanon
miettiminen

4. PÄIVÄ

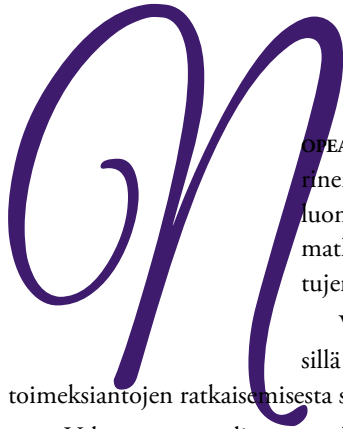
- Jokainen tiimi
esittää valmiin
tuotoksensa

Toisten tunteminen ja yhteiset tekniikat auttoivat pääsemään liikkeelle kehitystehtävän ratkaisussa.

Valmentajat ovat työpajoissa
vahvasti läsnä

ROPEAN KONSEPTOINNIN työpajojen valmentajat Janita Saarinen ja Maria Haapaniemi olivat alusta lähtien mukana luomassa työpajamallia ja kehittämässä sitä koko ajan matkan varrella. He valmensivat opiskelijoille suunnattujen työpajojen lisäksi kahdessa opettajien pajassa.

Valmentajat toivat työpajoihin runsaasti osaamista, sillä heillä on paljon kokemusta ideointiprosessista ja toimeksiantojen ratkaisemisesta sekä erilaisista työkaluista niiden tekoon.

– Vahvuutemme oli se, että olimme työpajoissa koko ajan pitämässä yllä henkeä ja fiilistä. Tarkkailimme jatkuvasti, millainen tunnelma on ja pitäisikö esimerkiksi tehdä jokin yhteishenkeä lisäävä juttu. Suunnittelimme ja aikataulutimme aika tarkkaankin mutta elimme myös hetkessä ja improvisoimme tarpeen mukaan, Janita kertoo.

Hyvä toimeksianto tukee luovuutta

Työpajojen toimeksiantoja välittivät Hyvinvoinnin Neloskierre -hankkeessa toimivat Maj-Lis Läykki sekä Sanna Lehtokannas, TAMKIn asiakkuusjohtaja Esa Ala-Uotila ja asiakkuuspäällikkö Kristiina Lilja. Valmentajat saivat vaikuttaa toimeksiantoihin ja neuvotella tarvittaessa niihin muokkausta. He halusivat tietää hyvin tarkkaan, mitä on tulossa ja ovatko toimeksiannot sopivia ja mielenkiintoisia.

Hyviä toimeksiantoja työpajassa olivat valmentajien mielestä sellaiset, joissa opiskelijat pääsivät käyttämään omaa luovuuttaan. Toimeksianto motivoi opiskelijoita enemmän, jos se oli heitä kiinnostava, se ei olisikaan ollut suoraan nuorille suunnattu. Siihen piti olla sisällytettyä monipuolisia elementtejä, pelkkä raportin teko tai vastaava ei riittänyt. Mukana piti olla ideointia ja kehittämistä, jotta opiskelijat voivat luoda jotain uutta.

Monet toimeksiannot olivatkin sellaisia, että niissä haluttiin saada paljon ideoita ja raakileetkin riittivät. Osassa taas piti kehittää ideoiden pohjalta toimintasuunni-

telmaa tai konsepteja. Toimeksiantoja muokattaessa piti myös tarkkaan miettiä, että siinä kehitettiin sellaista uutta, josta on todella hyötyä yritykselle.

Esimerkki kivasta toimeksiannosta oli Glamox Luxon tarve saada ideoita siihen, miten myydä valaisimia sairaanhoitoympäristöön. Sairaalat olivat heille uusi kohde-ryhmä, ja tilanne tuntui pajassa todella haastavalta.

– Tiimi, joka tätä ideoi, sai lopulta koko pajan parhaat tulokset. Työssä mukana olleet innostuivat ja pääsivät niin syvälle, että onnistuivat todella hienosti. Toimeksiantaja oli valtavan tyytyväinen heidän ideoihinsa. Se jäi vahvasti mieleen, kuinka hienosti tiimi otti tehtävän vastaan ja tajusi, että tässä ei nyt työskennellä heitä itseään varten vaan taustalla on yritys, joka tarvitsee uusia ajatuksia, Janita pohtii.

Toisena hyvänä esimerkkinä hän nostaa esiin Seitsemisen kansallispuiston. Siellä luontokeskuksen pihamaalla oli vanha leikkipaikka, jota haluttiin uudistaa niin, että saataisiin uusia laitteita mutta luonto ja pihapiiri eivät niistä kärsisi. Lisäksi toivottiin sisäenkäynnin ja informaatioalueen kehittämistä niin, että keskuksessa vieraileville saataisiin paremmin jaettua tietoa.

Tämä oli opiskelijoiden mielestä mielenkiintoinen ja hauska toimeksianto, sillä leikkipihan suunnitteluun annettiin ihan vapaat kädet. Tilaaja halusi ideoita ja kuvia siitä, millainen tuo alue voisi olla. Tiimi tutki tarkkaan kaikenlaisia telineitä ja osasi selvittää asiakkaalle, mistä esimerkiksi löytyisivät kokopuiset välineet ilman muoviosia.

Valmentajat tiiviisti tilanteen tasalla

Valmentajat olivat pajoissa todella avoimina ja täysillä mukana. He sparrasivat tiimejä, kyseenalaistivat opiskelijoiden ideoita ja haastoivat heitä kehittämään ajatuksiaan lisää.

– Jos tiimin sisältä ei löytynyt kritiikkiä, siitä tuli meidän tehtävämme. Saatoin vaikka istua jonkun tiimin työtilassa tunnin ja kuunnella heidän keskustelujaan, kommentoida välillä ja haastaa sekä ohjata kysymyksin heitä eteenpäin. Toki joskus saatoin näyttää jonkin videon tai ohjata ideointimenetelmän, mutta enemmän se oli kyseenalaistamista ja keskustelun herättämistä, Janita selittää.

Valmentajat olivat myös valvoja ja tukihenkilöitä. Opiskelijat reagoivat eri tavoin stressitilanteisiin, joten joskus tilanne pajassa saattoi purkautua itkuun asti. Silloin mietittiin yhdessä, miten päästä eteenpäin ja takaisin työhön kiinni.

Valmentajat Maria Haapaniemi ja Janita Saarinen Idema Oy:stä.

Frantsilan Hyvän Olon Keskuksen yrittäjä Aija Lento antamassa toimeksiantoa opiskelijoille.

Pajatilanteessa tiimit olivat paljon omissa huoneissaan tekemässä töitä ja valmentajat kiersivät tunnin parin välein katsomassa, miten menee. Tilanne olisi saattanut ulkopuoliselle Janitan mielestä näyttää jopa siltä, että valmentajat eivät tee mitään.

– Todellisuudessa me koko ajan keskustelimme, missä vaiheessa tiimit menivät, mihin suuntaan piti ohjata tai pitikö jostain asiasta sanoa. Apuvalmentajina oli pajoissa sekä Proakatemian että matkailualan opiskelijoita. Heidän kanssaan mietimme tilanteita yhdessä ja kerroimme toisillemme tilannekatsaukset siitä tiimistä, jota olimme juuri olleet katsomassa. Huolehdimme myös siitä, että kaikki etenivät suunnilleen samaa vauhtia. Jos oli sovittu esiintymisinfo tiettyyn aikaan, niin valmentajat pistivät tiimiin vauhtia.

Osalla ryhmistä prosessi eteni sujuvasti, he osasivat jakaa tehtäviä ja pitää taukoja eikä kukaan jäänyt toimeettomaksi. Jos joku porukka oli jumissa, tuli joku riitatilanne tai osaaminen ei riittänyt eteenpäin pääsyyn, niin valmentajien tehtävä oli miettiä, millä videolla tiimille saatiin herätettyä ajatus tai mille nettisivuille tiimin piti mennä katsomaan. Silloin oli löydettävä esimerkki, joka ei liikaa ohjannut mutta auttoi eteenpäin.

– Tällaista ajatustyötä piti tehdä koko ajan, ja jatkuvasti oli oltava hereillä. Otimme vakavasti sen, että tässä tehdään toimeksiantoja yrityksille. Vastuu oli tiimeillä, mutta me valmentajat voimme toiminnallamme vaikuttaa siihen positiivisesti, kuinka yksityiskohtaisia, viimeistelyjä ja loppuun asti mietittyjä ideat olivat. Emme vaikuttaneet ideoihin, kuten siihen tekivätkö opiskelijat hienot webb-sivut vai radiomainoksen, vaan siihen, että jos he valitsivat radiomainoksen, kuinka hienosti suunniteltu siitä tuli, painottaa Maria.

Tavallaan hän valmensi Janitan kanssa myös apuvalmentajia olemaan valmentajia. Apuvalmentajat saivat uudenlaista oppia, miten valmentaa tiimejä. Osa heistä oli itse käynyt leirin aiemmin mutta halusi tulla mukaan uudestaan ja päästä ikään kuin seuraavalle tasolle. Heille annettiin tiettyjä vastuita, kuten happihyppelyn vetäminen lounaan jälkeen tai iltaohjelman kehittäminen. Varsinaiset valmentajat toivat enemmän substanssia esimerkiksi esiintymisestä, myymisestä tai jonkin aiheen ideoinnista.

Usein tiimit kokivat olevansa valmiita hyvin nopeasti eikä heillä ollut käsitystä, kuinka hienosti pajan tuotos kannattaa paketoita. Prosessi kuitenkin opetti heille toimeksiantajan näkökulmaa. Kun he pystyivät asettumaan siihen asemaan, millaisen tuotoksen tilaajana itse haluaisivat, jotta voisivat viedä sen heti käytäntöön, he todella ymmärsivät, että tarvitaan konkreettisia esimerkkejä.

– Hyvä esimerkki on, että asiakkaille ei riitä neuvo kilpailujen tekemisestä Facebookiin vaan heitä varten pitää miettiä, millaisia kilpailuja ja mitä sieltä voi voittaa. Samoin ei voi ehdottaa, että tee flyerit vaan pitää tehdä se niin valmiiksi, että sen voi PowerPointilla esitellä. On löydettävä sellainen ratkaisu, jonka kanssa tilaaja voi men-

nä kotiin ja jonka voi toteuttaa töissä seuraavana päivänä. Moni opiskelija sanoikin, että työpajassa oppi ajattelemaan asiakaslähtöisesti.

Valmentajuus on tulevaisuuden juttu

Nopean konseptoinnin hengessä järjestettiin työpajoja myös opettajille, jotta malli tulisi TAMKissa tutuksi. Opettajille työpaja on ammatillisesti uudenlainen kokemus. Idemalaisten mielestä mukaan kannattaisi lähteä, koska käytettävät menetelmät tiimitymiseen ja oman itsensä ja ideoidensa kehittämiseen ovat uusia. Pajatyöskentely vaatii rohkeutta ja uskallusta, mutta siitä Marian mielestä myös saa paljon.

– Valmentava johtaminen ja valmentava opettaminen ovat tulevaisuuden juttu. Miksi ei jokainen lähtisi tällaiseen tilaisuuteen sitä kokeilemaan ja katsomaan, onko se oma malli? Työpaja toki vaatii heittäytymistä, joten opettajalle valmentajan rooli on aika erilainen kuin se, johon koulussa on totuttu. Jos työskentely pajassa olisi kovin opettajavetoista ja organisoitua, kuten normaali kouluarki on, ei tiimityöstä tulisi hedelmällistä ja tunnelmasta mukavaa. Ja tunnelma kuitenkin on ensisijaisen tärkeää.

TAMKin opettajia on ollut mukana työpajatyöskentelyssä, ja nämä samat opettajat ovat myös rekrytoineet pajoihin opiskelijoitaan. Hieman isompi joukko opettajia on tullut mukaan TAMKin auditorioon kuuntelemaan toimeksiantojen purkua ja saanut sitä kautta käsitystä uudesta mallista.

“Murskapositiivista” palautetta opiskelijoilta

Opiskelijoilta saatu palaute on ollut niin murskapositiivista, että se kannustaa jatkaamaan. Opiskelijat kiittivät erityisesti sitä, että ovat voineet tutustua muiden alojen opiskelijoihin ja sitä kautta lisätä tietoaan eri aloista. Myös yhteistyötaitojen merkitys on mainittu. Moni on päässyt ensimmäistä kertaa elämässään tekemään yhteistyötä yritysten kanssa. Uuden kehittäminen ja ideointi innostavat nuoria.

– Tiimityöstä on pidetty, ja moni on sanonut oppineensa kärsivällisyyttä. Opiskelija ei välttämättä ole koskaan aiemmin joutunut tekemään ryhmätöitä itseensä verrattuna aivan erityyppisten ihmisten kanssa. Koulussahan usein toimitaan parin parhaan kaverin kanssa ryhmässä. Pajassa oikein katsomme, etteivät kaverit ole samassa tiimissä. Toki on vaativaa työskennellä 24/7 sellaisten tyyppien kanssa, joiden kanssa ei oikein tunne tulevansa toimeen, mutta loppuajasta kaikki ovat kuitenkin olleet sulassa sovussa. On hyvä oppi nähdä, että tosi erilaiset ihmiset pystyvät hoitamaan toimeksiannon yhdessä, Maria vakuuttaa.

Opiskelijat on jaettu työpajoissa ryhmiin teettämällä heillä ennen ennakkotehtäviä tiimiroolitesti. Ennakkokertoilla on sitten vielä tarkkailtu jakoja ja tehty tarvittaessa muutoksia, jotta esimerkiksi kaikki vahvat ihmiset eivät ole päätyneet samaan tiimiin. Parhaat kaverukset on myös pyritty erottamaan, jos he tiimiroolien perusteella ovat päätyneet yhteen.

Kaikki mukana loppukekkereillä

Pajan loppuksi on aina pidetty loppukekkerit Tampereella HUBin keittiössä. Joka pajassa tietyt ihmiset ovat heti aluksi ilmoittaneet, etteivät pääse mukaan illanviettoon, koska heillä on muuta menoa. Viimeisenä pajailtana he sitten ovat järjestelleet menojaan, vaihtaneet työvuorojaan ja peruneet reissujaan, kun muut ovat hehkuttaneet, kuinka hienoa on huomenna päästä juhlimaan yhdessä.

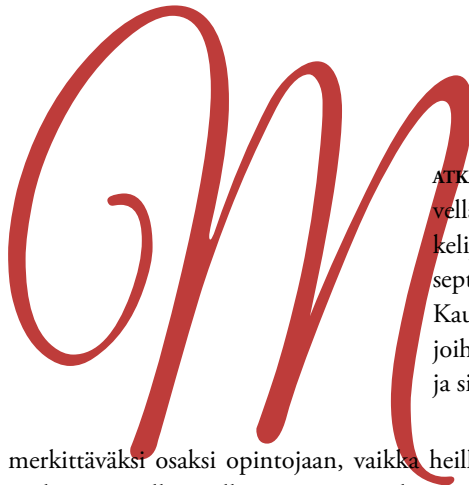
– Illanvietossa on katseltu valokuvia, menty leirin hittileikkejä, jaettu palkintoja tiimikilpailujen voittajille ja valittu tiimitsemppareita. Samana aamuna on suoritettu toimeksiantojen purkamiset, joten illalla on ollut kiva olla yhdessä. Kaikille on jäänyt hyvä mieli, kun on voitu vielä tehdä purkutilanteen jälkipuintia ja sitten rentoutua porukalla. Loppukekkereillä kaikki ovat vielä tutustuneet erilailla toisiinsa, kun on tultu pois syrjäisestä paikasta kaupunkiin ja lähdetty yhdessä viihteelle, Maria kertoo.

Apuvalmentajat Eve Kuivajärvi ja Juho Uutela sekä opettajat Maj-Lis Läykki, Tiina Saari ja Timo Leppäkoski.

Innostuneet opiskelijat
kasvoivat apuvalmentajiksi

ATKAILUALAA OPISKELEVILLA Eve Kuivajärvellä ja Juho Uutelalla on TAMKin opiskelijoista eniten kokemusta Nopean konseptoinnin työpajoista. He osallistuivat Kauppilan matkailutilalla pidettyihin pajiin ensin kahteen kertaan opiskelijoina ja sitten vielä kerran apuvalmentajina.

Eve ja Juho kokevat työpajat todella merkittäväksi osaksi opintojaan, vaikka heille on ehtinyt kertyä monenlaisia kokemuksia aina ulkomailla suoritettua vaihtoa myöten. Työpajojen merkitys nousee luovuudesta sekä uuden ja erilaisen kokemisesta.

– Työpajat avarsivat näkemystä, tutustuttivat oppimistapoihin ja -menetelmiin. Niissä oppi myös työskentelemään ryhmän kanssa. Nautimme ihan valtavasti ja saimme itsellemme hienoja muistoja, Eve toteaa.

Nopean konseptoinnin työpajoissa ei ollut kirjoja päntättävinä eikä opettajaa puhumassa luokan edessä, vaan niissä opittiin itse tekemällä. Asiat jäivät mieleen paljon paremmin, koska kaikki oli luotava ja tehtävä itse; koettava ja hoksattava.

– Luetun unohtaa mutta itse tehdyn muistaa. Tämän ovat työpajat osoittaneet todeksi, Juho vakuuttaa.

Todellisen tekemisen meiningin arvoa lisää se, että koulun penkissä tehdään kovin vähän konkreettista. Ammattikorkeakoululla käy kyllä luennoitsijoita yrityksistä, mutta työpajat olivat opintojen aikana ainoa kohta, jossa Eve ja Juho saivat suoran kontaktin yrittäjiin.

– Tulihan siitä mahtava olo: vau, että saa tehdä oikeille yrityksille. Tehtävänantoon saattoi vielä liittyä tuote, jota itse käyttät. Esimerkiksi siinä pajassa, jossa olimme apuvalmentajia, luotiin Ikaalisten Luomun nykyinen logo yhdistämällä kaksi aiempaa. On hienoa nähdä opiskelijoiden työn tulos kaupassa tomaattirasian päällä, Eve juttelee.

Eve ja Juho kokevat työpajat todella merkittäväksi osaksi opintojaan.

Konkreettisuus sai aikaan myös sen, että opiskelijat todella paneutuivat työhön. He kokivat hienoksi mahdollisuuden viedä eteenpäin jotain oikeasti tärkeää ja yritykselle merkittävää.

Ryhmäytyminen tärkeintä

Työpajojen onnistumisen edellytyksenä opiskelijat pitivät vahvasti yhteishengen luomista ja tiimiytymisen onnistumista.

– Ehkä eniten työpajan onnistumisessa painottaisin kaiken sen tärkeyttä, mikä johtaa ryhmäytymiseen. Tarvitaan paljon mukavia yhteisiä juttuja, kuten aamun aloittamista ystävyyskasalla, Juho arvioi.

– Jos tiimi ei toimi, ei työkään suju. Suomalainen piirre on, että ollaan vähän sulkeutuneita, joten alkulämmittely ja ihmisten saaminen rennoiksi on tärkeää. On heittäydyttävä ja oltava avoin omana itsenään, niin homma lähtee toimimaan, täydentää Eve.

Apuvalmentajina toimiessaan Eve ja Juho saivat vastuulleen kaikkien aktiviteettien järjestämisen. He kellottivat aikataulut ja kirjasivat ylös, milloin tehdään mitä yhdessä ja missä.

– Aktiviteetit olivat tosi iso osa kurssia. Kun saman tiimin kanssa työskenneltiin samoissa tiloissa, siinä todella tarvittiin breikkiä, oli se sitten viiden minuutin naurujooga pihalla nurmikolla tai happihypely, miettii Eve.

Pajapäivien aktiviteetit olivat hassuja ja hauskoja juttuja mutta sen verran vaativia, että työnteosta päästiin hetkellisesti irti. Kun sitten palattiin takaisin, saattoi asiat nähdä ihan uudella tavalla ja löytää uuden suunnan.

– Aktiviteetitkin tehtiin tiimeinä, mikä kasvatti ryhmähenkeä. Aktiviteettinaurujen jäljiltä oli aina ihan eri mieli. Ajatukset oli nollattu, jolloin ideaa alkoi taas tulla, toteaa Juho.

Toiminnan järjestämisessä otettiin käyttöön kaikki mahdolliset keinot. Juho oli aiemmassa työpajassa työstänyt tiiminsä kanssa Urkin piilopirtille kirjasen, johon oli mietitty uusia aktiviteetteja. Siitä saatiin nyt monenlaisia ideoita ja samalla hyödynnettyä edellisellä leirillä tehtyä työtä. Myös TAMKin tuutor-koulutuksesta apuvalmentajat olivat oppineet ryhmytymisjuttuja, ja rippileirilläkin opitut leikit olivat nyt tarpeeseen.

Kaikkea ei myöskään tarvinnut järjestää. Kun apuvalmentajat jättivät jalkapallon pihaan, niin tauolla jo kaikki porukalla juoksivat sen perässä.

Tekemään jotain ihan uutta

Eve ja Juho saivat ensikosketuksen Nopean konseptoinnin työpajaan silloin, kun asia oli TAMKissa vielä ihan uusi. He olivat mukana ensimmäisessä työpajassa, joka järjestettiin keväällä 2011. Tuosta pajasta pidettiin info-isku auditoriossa, ja siellä he innostuivat paitsi uudenlaisesta oppimistavasta myös mahdollisuudesta päästä oppimaan erilaiseen ympäristöön kuin koululle.

– Tietoa emme ennakoon saaneet kovin paljon, mutta sellainen tunne oli vahvasti, että lähdimme tekemään jotain ihan uutta, Juho muistelee.

Kahdella ennakkokerralla moni asia selvisi, ja niissä päästiin ennakkotehtävien kautta töihin käsiksi. Ennakkotehtävät olivat oppimisen kannalta mielenkiintoisia, eikä vastaavia ollut koskaan ennen tullut koulussa vastaan. Niissä annettiin esimerkiksi ideakartta, johon alettiin rakentaa omaa tuotetta. Siitä tehtiin prototyyppi, joka esiteltiin työpajassa.

Eriytyisen opettavia olivat työpajoissa tilanteet, joissa tiimi ensin tamppasi paikoiltaan ja pääsi siitä eteenpäin.

– Onnistumisen tunne tuli siitä, kun oli vähän jämähtänyt johonkin ja valmentajat sitten laajensivat näkökulmaa ja avasivat asiaa. Silloin tajusi itse, että pystyy tekemään asian aivan erilailla. Se antoi paljon, kun ymmärsi, että pystyy paljon enempiin kuin on luullut, Juho kertoo.

*Kolme päivää on todella toimiva.
Siinä ehtii tehdä kaiken,
mitä tarvitaan ryhmäytymiseen
ja töiden tekemiseen.*

– Hieno hetki oli myös presentaatiopäivä, jolloin mikrofoni kädessä pääsi kertomaan yrityksen omistajille, mitä pajassa on mietitty ja saatu aikaiseksi. Koko viiden päivän työ konkretisoitui siinä hetkessä, kun sai työstä palautteen.

Apuvalmentajina valtavasti varmuutta

Eve ja Juho muistelevat, kuinka otettu olo tuli, kun heille kahteen työpajaan osallistumisen jälkeen tarjottiin mahdollisuutta tulla mukaan apuvalmentajiksi. Sitä ennen he olivat jo ehtineet miettiä, vieläkö kolmannen kerran kehtaisivat pyrkiä mukaan pajatyöskentelyyn. Apuvalmentajina he oppivat valtavasti varsinkin ryhmän dynamiikasta.

– Erityisesti apuvalmentajana oleminen kehitti minua itseäni. Kun ympärillä oli 30 hengen ryhmä, sai varmuutta omaan toimintaan ja esiintymiseen ja siihen, miten ryhmä otetaan haltuun. Valmentajana et enää ole työpajaan tulleiden opiskelijoiden kanssa osana ryhmää tekemässä sitä työtä vaan auttamassa heitä. Et sano, mitä heidän pitää tehdä vaan yrität ohjata kommentteilla ja kysymyksillä niin, että he itse ymmärtäisivät ratkaisun, miettii Juho.

Hän kokee saaneensa valtavasti varmuutta. Enää häntä ei yhtään huimaisi mennä vakuuttamaan jonkin yrityksen porukkaa omasta ideasta, näyttämään PowerPointia ja ehdottamaan, että lähtekää rahoittamaan tätä juttua.

Apuvalmentajat oppivat tarkkailemaan ihmisiä ryhmässä, heidän roolejaan ja ryhmän käyttäytymistä. He osaavat nyt paremmin hakea tasapainoa ja edistää tiimin etenemistä. Näitä taitoja Eve ja Juho ovat hyödyntäneet esimerkiksi kansainvälisessä projektissa, jossa ryhmässä mietittiin turismin kehittämistä kestävyuden kannalta eli esimerkiksi luontoa ja paikallista kulttuuria kunnioittaen.

Juho sai osaamisestaan hyötyä myös työharjoittelussa Tansaniassa, jossa hän oli TAMKin projektissa vetämässä intensiivikurssin yliopistossa.

Ilmapiiri kannustaa kaikkia

Nopean konseptoinnin idea perustuu Even ja Juhon mielestä vahvasti siihen, että sitä varten leiriäydään vähintään kolmeksi vuorokaudeksi johonkin muualle kuin koululle.

– Nämä ovat intensiivipajoja, joissa tehdään vauhdilla. Siellä ei ole aikaa lorvia tai miettiä liikaa eikä jäädä kiinni asioihin. Kolme päivää on todella toimiva. Siinä ehtii tehdä kaiken, mitä tarvitaan ryhmäytymiseen ja töiden tekemiseen.

Kauppilan matkailutila oli heidän mielestään aivan loistava paikka työpajajakson toteuttamiseen. Samalla tavalla toimivaa konseptia ei voisi tuoda kaupunkialueelle. Tarvitaan pihapiiri, saunominen yhdessä, maaseudun rauhallisuus, luonto ympärillä – tällaiset asiat luovat ilmapiirin.

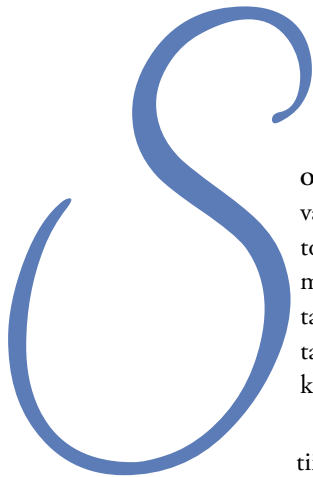
Leirillä vietettiin koko aika tiiviisti, eivätkä opiskelijat iltaisinkaan saaneet lähteä mihinkään. Tätä tuskin kukaan kaipasikaan. Vaikka illat olisi annettu vapaiksi ja lupa lähteä, tuskin kukaan olisi lähtenyt, niin paljon hienoa tekemistä tilalla oli.

Työpajoissa oli mukana paljon erityyppisiä ihmisiä, ei vain itsevarmoja tyyppejä.

– Oli hieno huomata, kuinka ujoimmatkin ryhmäytyivät. Syrjään vetäytyvälle opiskelijalle uusi ympäristö ja entuudestaan tuntemattomat ihmiset saattoivat myös antaa mahdollisuuden kasvaa ujoudestaan. Kun kukaan ei olettanut hänen olevan joukon hiljaisin, hän alkoi itsekin käyttäytyä toisin, Eve kertoo kokemuksistaan.

Pajatyöskentely haastaa
myös opettajat

OSIAALIALAN LEHTORI Tapio Salomäki ja matkailua opettava Timo Leppäkoski ovat vaikuttuneita Nopean konseptoinnin työpajoissa siitä, kuinka opiskelijat ovat täysillä mukana. Sitoutuneisuus ja vastuunotto ovat kiitettävällä tasolla. Kun toimeksiannot tulevat oikeilta työelämän tahoilta, niihin suhtaudutaan eri tavoin kuin tavallisiin koulutehtäviin. Todelliset caset innostavat.

Uutta potkua tuo myös kilpailuhenki, joka syntyy tiimien välille, kun jokainen pyrkii saamaan mahdollisimman hyvän presentaation työn teettäjälle esitettäväksi.

– Työpajoja on pidetty maatilamatkailupaikoissa ja vastaavissa, joissa tilat ja fasilitetit ovat erinomaiset. Voisi luulla, että sohvaryhmät ja televisiot houkuttelisivat huilailemaan ja bilettämään, mutta mitään sen suuntaistakaan ei ole ilmennyt. Opiskelijat työskentelevät erittäin kurinalaisesti ja tosissaan, toteaa Salomäki.

– Opiskelu- ja työmoraalin perään ei todellakaan ole tarvinnut kysellä, vahvistaa Leppäkoski.

Miehet miettivät ympäristön sinällään jo innostavan opiskelijoita ja avaavan oppimiseen uuden sivun. Hyvät puitteet ja esimerkiksi maittavat ateriat välittävät nuorille viestiä, että heidänkin pitää nyt panostaa aivan erityisesti.

Merkittävä etu pajatyöskentelyssä on myös intensiivisyys, joka tempaa mukaansa. Kun työskentely tapahtuu nopeatempoisesti yhdessä jaksossa, saadaan myös tuloksia nopeasti.

– Pajoissa opiskelijat saavat arvioida työskentelynsä ja onnistumisensa itse. Sen olemme selkeästi huomanneet, että he ovat usein kriittisempiä työn suhteen kuin opettajat tai toimeksiantajat, Leppäkoski mieltii.

Omat vahvuudet rohkeasti käyttöön

Työpajojen monialaisuuden opettajat kokevat rikkautena. Leppäkosken mielestä on parasta, jos jokaisessa ryhmässä on opiskelijoita neljältä viideltä eri koulutuslta. On hyväksi, jos insinöörit ja kätilöt ovat samassa ryhmässä, koska silloin molemmat joutuvat haastamaan omaa ajatteluaan.

– Poikkitieteellisyys on pajoissa varsin toimiva juttu. Kun tekniikan, terveydenhuollon ja kaupallisen alan opiskelijoita sekä datanomiopiskelijoita saadaan samaan ryhmään, tapahtuu itsestään oppimista yli toimialarajojen ja tiimioppiminen todella toimii.

Parhaimmillaan eri alojen opiskelijoiden tiiviin yhteistyön tuloksena syntyy aivan odottamattomia ratkaisuja ja ehdotuksia, joissa asioita lähestytään raikkaasti ja rohkeasti.

Salomäki korostaa, että koulujen pitäisi ylipäättään olla enemmän tällaisissa vesissä, tehdä asioita rohkeasti ja ottaa kohtuullisesti hallittuja riskejä.

– Tässä voisi olla ratkaisu myös siihen, miten saamme nuoret pidettyä kouluissa. Koulun tehtävä on antaa arvo nuorten taidoille ja kannustaa heitä näyttämään sitä aluettaan, jossa he ovat vahvimmillaan. Heitä pitää houkutellessa astumaan harmaalle epämukavuusalueelle mutta tukeutumaan siinäkin omiin olemassa oleviin vahvuuksiinsa.

Monialainen, intensiivinen työpajatyöskentely on omiaan tukemaan tekemisen kulttuuria ja arvostamaan nuorten vahvuuksia. Se opettaa rakentamaan uutta näiden vahvuuksien päälle.

Monialaisuuden haaste on Leppäkosken mielestä se, että ihmiset eivät tunne toisiaan entuudestaan. Opiskelijoiden on opittava paitsi työskentelemään myös majoittumaan ja elämään usean vuorokauden ajan vieraiden ihmisten kanssa.

– Kyllä siinä särmiä hioutuu. Tämä, jos mikä, kasvattaa, laajentaa näkemyksiä, opettaa ryhmätyötaitoja ja valmentaa myös työelämän vaatimiin tilanteisiin. Pyrimme vielä kokoamaan ryhmätkin mahdollisimman heterogeenisiksi eli huolehdimme, etteivät kaikki luovat tyypit ja takojat ole samassa ryhmässä.

Opettajallekaan ei ole aina helppoa, että työpajaan tulevia opiskelijoita ei välttämättä tunne lainkaan. Kun opettaja aloittaa koulussa projektin omien opiskelijoidensa kanssa, hän voi olettaa, että mukana olevat ovat kiinnostuneita oman alan

kysymyksistä ja lähtevät kaikki liikkeelle suunnilleen samoista lähtökohdista. Monialaisissa pajoissa tilanne on toinen ja pulmaksi saattaa muodostua se, päästäänkö tarpeeksi syvälle. Samoin saattaa käydä niin, että kaikki joutuvat tinkimään omasta substanssistaan.

– Tätä pulmaa olemme yrittäneet ennakoida seuraavassa pajassamme. Siellä toimiksiinto liittyy sosiaali- ja terveystaloon, joten olemme toivoneet, että mukana olisi sen alan opiskelijoita. Myös muiden alojen opiskelijat ovat kuitenkin tervetulleita mukaan turvaamaan ratkaisujen moninaisuutta, kertoo Salomäki.

Verkostoitumisesta hyötyä kaikille

Nuoret voivat pajoissa ottaa opikseen kokemuksista, luoda suhteita ja koota verkostoa. Mahdollisuus verkostoitua on merkittävä työpajan anti myös opettajille. Verkostoituminen on heille tärkeää paitsi koulun sisällä, jossa sitä tapahtuu poikki eri ammattialojen, myös talon ulkopuolella työelämän toimijoiden kanssa.

Koulun ulkopuolelta tulleet valmentajat tuovat lisäarvoa työpajoihin. He ovat hienosti saaneet kaiken järjestettyä, ja ilmassa on ollut paljon luovaa pöörinää.

– Myös apuvalmentajajärjestelmä on ollut toimiva. Siihen valitut opiskelijat ovat hyvin sisäistäneet vastuunsa ja kasvaneet tehtäviensä tasalle, kiittää Leppäkoski.

Kaikessa antoisuudessaan työpajatyöskentely on opettajille myös vaativaa. Salomäki myöntää, että toisinaan mennään epämukavuusalueelle, kun työskennellään iltaisin ja viikonloppuisin ja kohdataan aina uusia ja erilaisia ihmisiä. Jos ei nauti haasteista, kannattaa ehkä pysyä luokkahuoneessa ja valmistella itse omat tuntinsa.

Nopea konseptointi ei Salomäen mielestä ole mikään taikavarpu eli kaikkea opetusta ei tarvitse siirtää työpajoihin, mutta yhtenä hyvänä vaihtoehtona se kannattaa pitää mukana TAMKin opetusohjelmassa.

Tyytyväisiä
yritysten edustajia

Seitsemisessä toteutettiin leikkipiha lapsiperheille

– Nopean konseptoinnin työpajojen tulokset olivat aivan huikeita. Opiskelijoiden työ oli vaikuttavaa, varsinkin kun ajattelee, millä ajalla ja vauhdilla sitä tehtiin, kehuu Seitsemisen luontokeskuksen asiakasneuvoja Leena Hiltunen.

Luontokeskuksessa toivottiin pihassa olevalle leikki-alueelle sellaista muokkausta, että ympäröivä luonto ja metsä tulisivat osaksi sitä. Tutkimuksethan ovat selvästi osoittaneet metsässä oleskelun terveyttä edistävän vaikutuksen. Toimiva leikkipiha nähtiin yhtenä elementtinä houkuttelemassa lapsiperheitä Seitsemiseen hakemaan hyvinvointia luonnosta.

– Toteutimme työpajassa syntyneen suunnitelman, eli nyt meillä on leikkipiha, joka on luonteva osa ympäristöä ja todella toimii. Siellä on myös kivoja, luonnonmukaisia värejä, kuten nuoret ehdottivat. Olemme hankkineet pihaan myös uudet välineet. Penkit ovat vielä tulossa, ja muutenkin teemme pientä hienosäätöä, Hiltunen jatkaa.

Nuoret esittivät alueelle myös koria, jossa olisi pelivälineitä. Samoin he vinkkasivat sellaisen seinän maalaamista ja pystyttämistä, jossa voi otattaa itsestään kuvan niin, että työntää kasvonsa reiästä. Näitä juttuja toteutetaan sitä mukaa, kuin rahaa löytyy.

Seitsemisessä toivottiin myös jonkinlaista parannusta sisääntulon yhteydessä olevalle informaatioalueelle, jotta alueelle tulevat osaisivat paremmin liikkua siellä ja uskaltaisivat rohkeammin lähteä luontoon voimaantumaa.

– Infoalueelle saimme kaksikin erilaista ehdotusta, joista valitsimme kosketusnäyttöisen informaatiotaulun. Halusimme tällaista uudempaa tekniikkaa, mutta myös tämän toteuttaminen odottaa vielä rahoitusta.

Leena Hiltunen kävi työpajassa esittelemässä toimeksiannon, ja nuoret vierailivat lisäksi luontokeskuksella, jotta näkivät luonnossa, millaisesta alueesta on kyse. Presentaatiopäivässä Hiltunen vaikutti paitsi oman toimeksiantonsa toteutuksesta myös muutamasta muustakin.

– Erityisesti mieleen jäi, mitä nuoret olivat pohtineet Ikaalisten Luomun ja Myllyn Leivän toimeksiannoista. Oli mukava huomata kaupassa, että Luomun rasiassa on nyt merkintä biohajoavuudesta. Tämä on otettu käyttöön työpajan tuloksista.

Zumban ja humpan risteytys Jyllin Kodeille

Jyllin Kodeilla Ikaalisissa on työpajoista kaksikin hyvää kokemusta. Ensimmäisellä kertaa opiskelijat ideoivat hyvinvointituotetta päivävierasasiakkaille. Toisen työpajan haaste oli tehostaa Jyllin Kotien sosiaalisen median hyödyntämistä.

Tiedottaja Outi Kangaslampi on erityisen tyytyväinen vinkkeihin Facebookin käytössä.

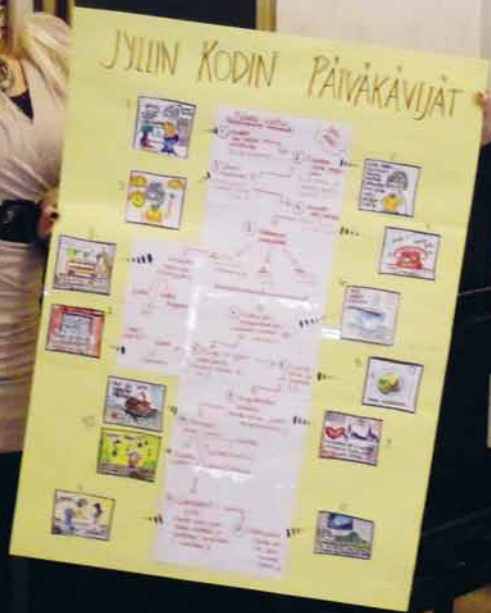
– Nuoret ehdottivat, että loisimme sivuillemme enemmän tarinan muotoista julkaisua, lisää kuvia ja runsaammin elävää materiaalia, kuten videoita. Heidän selkeä viestinsä oli, että kannattaa keskittyä enemmän kertomaan talon arjesta kuin välittämään markkinointitietoa, sillä arjen tapahtumat kiinnostavat erityisesti omaisia enemmän.

Lisäksi pajoissa ideoitiin teknisiä asioita, joiden avulla Jyllin Kodit saisivat sosiaalisessa mediassa lisää näkyvyyttä. Nuorilta saatujen vinkkien avulla on esimerkiksi Facebook-sivuille saatu lisää seuraajia.

Myös hyvinvointituotteen kehittäjät saavat Kangaslammilta kiitosta innovatiivisuudestaan. He kehittivät esimerkiksi zumban ja humpan risteytyksen päivävieraiden iloksi.

– Pajassa oli mukana matkailun, sosiaali- ja terveystalouden sekä ICT-alan opiskelijoita, joten toimeksiantomme tuli käsiteltyä laaja-alaisesti. Monet näistä ideoista odottavat sitä, että saamme rakennushankkeemme etenemään ja sitä kautta uusia ryhmäliikuntatiloja.

Outi Kangaslampi on seurannut työpajatyöskentelyä läheltä, sillä hän kävi työpajoissa antamassa toimeksiantoja ja kuulemassa tuloksia. Hyvinvointituotteen kehittäjille hän myös esitteli Jyllin Koteja, mikä oli hänen mielestään hyvä ratkaisu.

Opiskelijat pääsevät paremmin sisään yritykseen – enemmän iholle – kun he käyvät siellä tutustumassa.

– Nopean konseptoinnin työpajat ovat mielenkiintoinen malli, sillä niissä pystytään tuottamaan paljon lyhyessä ajassa. Opiskelijat pääsevät luomaan hyviä verkostoja ja tekemään itseään tutuksi yrityksissä. Väkisin tulee mieleen ajatus, että olisipa tällaista ollut silloin, kun itse opiskelin.

Jyllin Kodeilla toteutettiin myös Lyylin säpinät -toimintapäivä, jossa paikallinen päiväkotiki Tuohikontti oli kumppanina. Nämä toimijat olivat jo aiemmin tehneet yhteistyötä, joten sitä oli luontevaa jatkaa. Tavoitteena oli lisätä ikäihmisten ja päiväkotikäisten lasten kohtaamisia ja vahvistaa sitä kautta yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Lyylin Säpinät ei ollut irrallinen asukkaalle järjestetty toimintapäivä vaan pitkän prosessin ja yhteistyön päätös.

Säpinät oli hyödyllinen nimenomaan yhteisöllisen luonteensa vuoksi, ja siinä hyödynnettiin autenttista oppimisympäristöä eri opintoalat ylittävässä yhteistyössä sekä suunnittelun että toteutuksen osalta. Se oli onnistunut myös asiakkaiden näkökulmasta.

Nuorten innokkuus teki vaikutuksen Kauppilaan

Kauppilan matkailutila on pitkään ollut luomutila, jossa toiminta perustuu pitkälle luontoarvoihin. Nuoret pohtivat tilaa pitävän Kalle Kauppilan toimeksiannossa muun muassa sitä, miten ympäröivä luonto voisi olla entistä voimakkaampi osa tilan palvelutuotteissa.

– Nuoret heittelivät ihan hyviä ideoita. He toivat esiin esimerkiksi sellaisia ohjelmapalvelujuttuja, joista en tiennyt. Olenkin ottanut yhteyksiä yrityksiin, jotka järjestävät elämyksellisiä paketteja, ja näitä palveluja on meillä nyt myös myynnissä. Juuri työn alla olevien nettisivujemme hienosäätöön nuoret antoivat myös hyviä vinkkejä.

Kalle Kauppila on päässyt seuraamaan työpajatyöskentelyä muutenkin kuin oimien toimeksiantojensa yhteydessä, sillä iso osa pajoista on pidetty juuri heidän tilallaan Ikaalisten Kartussa. Innostuneet nuoret on otettu sinne mielihyvin vastaan.

– On ollut hieno seurata, kuinka innokkaita nuoret ovat ja tekevät pitkää päivää. Mukava nähdä, kuinka he todella haluavat työskennellä ja ottavat vastuun siitä, että joutuvat esittelemään tulokset yritysten edustajille.

Yrittäjän näkökulmasta Kauppila toteaa erittäin viisaaksi, että nuoret päästetään suoraan tekemisiin firmojen kanssa. Siitä on heille takuuvarmasti hyötyä tulevaisuudessa.

Kestävää kehitystä Tuohikontissa

Päiväkoti Tuohikontissa Ikaalisissa Neloskierteen työpajoja hyödynnettiin kestävän kehityksen ohjelman luomisessa. Opiskelijat kirjoittivat ohjelman auki ja toivat mukaan uusia näkemyksiä ja ideoita.

– Opiskelijoiden tekemä ohjelmajuliste on nyt meillä julkisesti esillä kaikkien nähtävillä. Se on osa meidän palvelumme laatua ja palvelulupausta, kertoo päiväkodin johtaja Anne Auramo.

Julisteessa käsitellään lasten ja vanhempien näkökulmaa sekä materiaalin ja välineiden lähtökohtaa suhteessa kestäväan kehitykseen. Mukana on myös henkinen kehitys suhteessa työyhteisöön ja yhteistyökumppaneihin.

Auramo on erittäin tyytyväinen siihen, miten innokkaasti ja tehokkaasti opiskelijat työskentelivät. Pienessä ajassa saatiin paljon aikaiseksi. Nuoret myös uskalsivat sanoa reilusti ja rohkeasti, mitä ajattelevat, kuten heidän toivottiinkin tekevän.

– Ohjeeni opiskelijoille oli, että älkää ajatelko kaavojen mukaan vaan villisti ja vapaasti. Halusimme myös heidän mieltävän ilman rahan ajattelua, jottei budjetti rajoittanut ideointia. Katsomme sitten, mitä voimme toteuttaa ja millä rahalla, ja säilytämme kaikki ideat ideapankissa, josta niitä säännöllisesti katsomme.

Konkreettinen hyöty nuorten kanssa käydyistä keskusteluista oli myös ymmärrys Facebook-sivujen merkityksestä päiväkodille. Tuohikontille teetettiin pajan jälkeen omat Facebook-sivut, joilla on jatkuvasti paljon kävijöitä.

Mitä haettiin
ja saatiin?

PERUSONGELMA HYVINVOINTIALALLA on, että pienillä ja keskisuurilla hyvinvointipalveluyrityksillä samoin kuin julkisen ja kolmannen sektorin palveluntuottajilla ei ole riittävää osaamista eikä resursseja kehittää kysyntälähtöisiä uusia palveluita, joissa myös teknologian hyödyntäminen on keskeisellä sijalla. Puutteena on yleisesti myös se, että asiakkaita ei oteta riittävästi mukaan palvelukehitysprosessiin vaan uusia palveluita suunnitellaan ja olemassa olevia kehitetään organisaatioiden omista lähtökohdista. Tällöin niiden menestys markkinoilla ei vastaa odotuksia eikä paranna yritysten liiketoimintaa ja kannattavuutta.

Innovaatioiden tuottamisessa tärkeää on käyttäjakeskeisyys. Neloskierteen muodostavat palveluiden käyttäjät, yritykset, korkeakoulut ja julkinen sektori yhdessä. Tämä tarkoittaa pääasiassa sitä, että uudet palvelut ja innovaatiot syntyvät asiakkaan omista lähtökohdista ja he osallistuvat uusien palveluiden kehittämiseen ja testaamiseen. Tässä hankkeessa luotiin uusien hyvinvointipalveluiden kehittämismalli siten, että myös tulevat hyvinvointipalvelujen käyttäjät ja uudet potentiaaliset tuottajat eli opiskelijat osallistuvat tähän toimintaan. Keskeistä toimintamallissa on opiskelijaresurssien hyödyntäminen suoraan eri organisaatioiden palvelukehitystoiminnassa.

Hanke jätti vahvat jäljet

Nopean konseptoinnin mallia pilotoitiin Hyvinvoinnin Neloskierre -hankkeen kuluessa myös pidempinä kehittämiscaseina useissa hyvinvointialan organisaatioissa. Esimerkiksi Kyrösjärvi-casessa kehitettiin Hämeenkyrön kunnan ja Ikaalisten kaupungin kanssa vanhus- ja kotihoitopalveluja. Casesta syntyi raportti “Täällä on vielä väliä”, joka julkaistiin myös sekä Ikaalisten kaupungin että Hämeenkyrön kunnan nettisivuilla. Case Aivovammaliitossa taas kerättiin tietoa ja lisättiin ymmärrystä siitä, miten nuoren elämä muuttuu traumaattisen aivovamman seurauksena sekä mistä ja miten nuoren hyvinvointi sen jälkeen rakentuu. Toisena tavoitteena oli saada tietoa kuntoutumisprosessista.

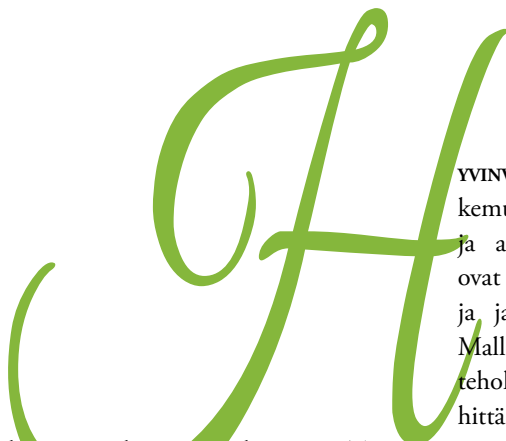
Hyvinvoinnin Neloskierre -hankkeen aikana luotiin myös prototyyppi TAMK:n palvelukäsikirjasta, josta saatiin uusi sisäisen tuotteistamisen toimintamalli. Palvelukäsikirja pyrkii havainnollistamaan erilaisia tapoja välittää projekteissa syntyneitä oppeja ja kokemuksia toisiin projekteihin sekä opetukseen. Työn aikana syntynyt tieto on jäsennetty hyödyntäen projektituotteistamisen menetelmiä.

Osana hanketta toteutettiin lisäksi Opiskelijat esiin! -projekti, jossa kehitettiin työkalupakki tukemaan opiskelijoiden osallistumista yritysten tuote- ja palvelukehitysprosesseihin. Menetelmät testattiin aidossa ympäristössä hoiva- ja palvelukoti Kaarihovissa Hämeenkyrössä.

Hankkeessa onnistuttiin luomaan kehittäjäverkosto, johon osallistuvat TAMK ja sen opiskelijat, opettajat sekä tutkimus- ja kehittämistyötä tekevä henkilöstö, hyvinvointitoimialan yritykset sekä julkisen ja kolmannen sektorin organisaatiot ja hyvinvointipalvelujen käyttäjät eli asiakkaat. Hankkeen kautta TAMK:n opiskelijat pääsivät jo opintojensa aikana osallistumaan eri organisaatioiden toiminnassa keskeisiin tuote- ja palvelukehitysprosesseihin ja niiden uusiin toteutustapoihin. Tämä vahvisti selkeästi heidän osaamisperustansa tulevaisuuden toimijoina ja kehittäjinä hyvinvointialalla.

An abstract graphic element consisting of several overlapping, curved, light green lines that form a shape resembling a stylized '9' or a swirl. The lines have a slight gradient and are set against a solid green background.

Juuruttaminen ja
levittäminen

YVINVOINTIALAN ORGANISAATIOIDEN kokemukset uudenlaisesta monialaisesta ja asiakaslähtöisestä kehittämismallista ovat olleet toiminnan juurruttamisen ja jatkuvuuden kannalta kannustavia. Malli on koettu yrityksissä joustavana ja tehokkaana mahdollisuutena vastata kehittämishaasteisiin sekä mahdollisuutena käynnistää laajempaa yhteistyötä Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa.

Toimintaan saatiin mukaan asiantuntijaopettajia eri koulutusaloilta, ja heidän avullaan hankkeessa kehitetty toimintamalli saatiin sisään sekä Tampereen ammattikorkeakouluun että ulkopuolisiin hyvinvointialan organisaatioihin. Juurruttamisen ja mallin kehittämisen tueksi pidettiin Tampereen ammattikorkeakoulun opettajille yritysten toimeksiantojen pohjalta oma Nopean konseptoinnin työpaja, josta valmentajat Janita ja Maria kertovat Ideman sivulla näin:

“Tietoisuutta työpajojen hyödyistä sekä mahdollisuudesta osallistua haluttiin kuitenkin lisätä opettajien keskuudessa, jotta he osaisivat suositella työpajaa opiskelijoilleen ja tietäisivät tarkemmin mistä on kyse.

Näin päädyttiin järjestämään 12 tunnin opetyöpajan pilotti TAMKin opettajille 15.12.2011. Kasaan saatiin melko lyhyellä varoitusajalla seitsemän ennakkoluulottoman opettajan joukko, joista muodostettiin kaksi tiimiä. Tiimit saivat TAMKin UNI-tilassa aamulla toimeksiannot samalta yritykseltä ja näin ollen kilpailivat toisinaan vastaan! Kyseessä oli hyvinvointiin ja nukkumisergonomiaan liittyvä haaste, jonka kummatkin tiimit ottivat innolla vastaan.

Toimeksiantojen jälkeen suunnaksi otettiin Pirkkala ja siellä Kivirannan kurssi- ja kokouskeskus. Seuraavien tuntien aikana valittiin tiimeille työtilat, käytiin muutama tiukka tiimikilpailu, keskusteltiin ja pyöriteltiin ideoita, soiteltiin läpi erinäisiä tahoja ja selvitettiin faktoja sekä yritettiin kasata punaista lankaa illan esitykseen.

Kuten aina, tässäkin työpajassa ei nälkää ehditty potemaan. Kahvia, ruokaa ja jälkkäriä oli tarjolla tasaiseen tahtiin koko päivän, ja näin saatiin myös pieniä taukoja työntekoon (vaikka opettajat hieman nurisivatkin flown keskeyttämisestä). Työnteko lopetettiin puoli kuudelta ja suunnaksi otettiin jälleen TAMKin UNI-tila.

Edessä oli työpajan viimeinen osuus, presentaatiot ja toimeksiantajapalaute. Molemmat opetiimit kävivät ideansa läpi, ja toimeksiantaja oli tyytyväinen tuloksiin sekä esille nostettuihin faktoihin.

Lopuksi porukalla keskusteltiin, millaisia filiksiä työpaja herätti ja miksi sitä olisi hyvä suositella opiskelijoille. Näin oli neljäpäiväinen työpaja sisällytetty 12 tuntiin onnistuneesti ja pilotti vedetty alusta loppuun suunnitelmien mukaan.”

Kansainvälistä yhteistyötä

Syksyllä 2011 Hyvinvoinnin Neloskierteen projektikoordinaattori kertoi hankkeen tavoitteista, tuloksista ja hyvistä käytännöistä asiantuntijavaihdon yhteydessä Hollannissa paikallisen hoiva- ja sairaalapalveluita tuottavan yrityksen henkilöstölle (Orbis).

Vuoden 2012 alussa projektipäällikkö Maj-Lis Läykki ja käyttäjäkeskeisen suunnittelun opettaja Kirsi Karimäki olivat benchmarkkausmatkalla Tanskassa Ehrverkersakademi Lillebeltissä, jossa he esittelivät hankkeen tuloksia. Hankkeessa kehitetyt menetelmät saivat erittäin hyvän vastaanoton. Lisäksi tutustuttiin ko. korkeakoulun omiin innovatiivisiin menetelmiin, joita käytettiin apuna suunniteltaessa Nopean konseptoinnin kuukausi -opintokokonaisuutta. Yhteistyötä tullaan varmasti jatkamaan jossain muodossa.

Pysyvä toimintamalli opetussuunnitelmassa

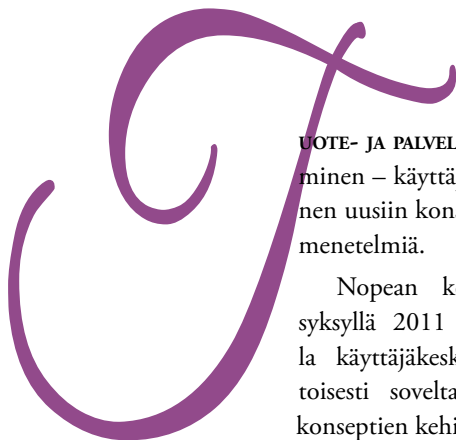
Nopean konseptoinnin mallia on levitetty Tampereen ammattikorkeakoulun eri koulutusaloille. Pajaa toteutettiin lukuvuosina 2012 ja 2013 kaikille koulutusohjelmille suunnatuissa vapaasti valittavissa opinnoissa. Se on nyt pysyvä toimintamalli vuoden 2013 uudessa opetussuunnitelmassa.

Nopean konseptoinnin nopeat menetelmät

– jatkokehittelyä

Kirsi Karimäki

UOTE- JA PALVELUSUUNNITELUSSA käyttäjätarpeiden ymmärtäminen – käyttäjätutkimusten tekeminen ja tiedon soveltaminen uusiin konsepteihin – vaatii tavallisimmin aikaa ja useita menetelmiä.

Nopean konseptoinnin pajoissa pyrittiin kuitenkin syksyllä 2011 ja keväällä 2012 löytämään keinoja, joilla käyttäjakeskeistä suunnittelua pystyttäisiin pienimuotoisesti soveltamaan jopa muutaman päivän mittaisissa konseptien kehittelypajoissa.

Alla lyhyitä kuvauksia toimintatavoista, joita kokeiltiin. Kuvaukset on tarkoitettu oppilaitosten opettajille. Parhaaseen tulokseen konseptoinneissa päästään, kun työhön otetaan mukaan käyttäjakeskeisen suunnittelun osajia tai alaa opiskellaan ennen pajatyöskentelyä. Tutkimusetiikka on myös aina otettava huomioon.

ENNAKOI : KENELLE SUUNNITTELET	
Vaihe	Valmistautuminen
Kuvaus	Opiskelijat tutustuvat ennakotehtävänä soveltuviin käyttäjä- ja muihin tutkimuksiin ja tietolähteisiin. Tehtävän tarkoitus on lisätä konseptojien ymmärrystä käyttäjistä: esimerkiksi siitä, mitä eri käyttäjäryhmät odottavat tuotteelta tai palvelulta. Tietoa hyödynnetään pajassa pohjatietona.
Ohjeet toteutukseen	Kuhunkin toimeksiantoon räätälöidään oma ennakotehtävä. Tehtävä käydään läpi pajan aluksi.
Ajankäyttösuositus	Aikaa voidaan käyttää vaihtelevasti. Tehtävän tavoitteena voi olla pelkästään tiedon hakemista tai lisäksi esimerkiksi tiedon soveltamista käyttäjakeskeisen suunnittelun eri osa-alueilla.
Muuta	Ota toimeksiantaja mukaan ennakotehtävän suunnitteluun. Myös kirjastosta saattaa löytyä paljon apua tässä. Hyödynnä myös oppilaitoksesi asiantuntijaopettajien tietämystä

KESKITY KÄYTTÄJIIN ENSIN

Vaihe	Konseptointi: pajan aloitus
Kuvaus	<p>Opiskelijoiden työ pajassa vaiheistetaan oikealla tavalla siten, että vasta käyttäjäryhmien tunnistamisen ja käyttöodotusten kartoittamisen jälkeen ideoidaan uutta tuotetta tai palvelua. Ohjeista opiskelijat aluksi etsimään vastauksia esimerkiksi näihin kysymyksiin:</p> <ul style="list-style-type: none">• Millaiset käyttäjäryhmät uutta tuotetta tai palvelua käyttäisivät?• Miksi konseptia käytettäisiin?
Ohjeet toteutukseen	Toimeksiantajan kertoessa toimeksiannosta ja odotuksista konseptoinnille, opiskelijat voivat haastatella toimeksiantajaa kohderyhmistä. Tietoja käytetään pohjatietona uusille ideoille.
Ajankäyttö-suositus	Käyttäjäryhmien kartoitus tehdään viimeistään pajan alkaessa, mutta hyödyllistä olisi määritellä kohderyhmät ja heidän odotuksensa tuotteelle ja palvelulle jo etukäteen, jolloin niistä voitaisiin etsiä jo ennakkotehtävänä tietoa.
Muuta	Toimeksiantajaa kannattaa ohjeistaa kertomaan opiskelijoille pajan alussa kohderyhmistä ja heidän odotuksistaan.

KÄYTTÖYMPÄRISTÖ TUTUKSI

Vaihe	Konseptointi
Kuvaus	Pajaan sisällytetään vierailuja, jotka lisäävät konseptojien ymmärrystä ympäristöstä, joissa tulevaa tuotetta tai palvelua käytetään.
Ohjeet toteutukseen	Sovi vierailun järjestelyistä ja pelisäännöistä etukäteen. Muista avoimuus.
Ajankäyttö-suositus	Vaihteleva, lyhytkin vierailu avartaa.
Muuta	Pyydä toimeksiantajalta apua ja vinkkejä tästäkin. Voit sisällyttää tämän myös valmistautumisvaiheeseen.

OTA KÄYTTÄJÄT MUKAAN KONSEPTOINTIIN

Vaihe	Pajassa ennen konseptoinnin päättämistä.
Kuvaus	Pajaan sisällytetään ryhmäkeskusteluja.
Ohjeet toteutukseen	Ryhmäkeskusteluista löytyy tietoa käyttäjäkeskeisen suunnittelun kirjallisuudesta ja suositeltavaa on, että menetelmä opiskellaan etukäteen . Peruseriaatteena on, että tulevan tuotteen tai palvelun mahdollisista käyttäjistä muodostetaan ryhmiä, jotka keskustellen arvioivat konsepti-ideoita.
Ajankäyttö-suositus	Varaa aikaa sekä keskusteluille että tulosten yhteenvedolle ja konseptin muokkaamiselle ja parantamiselle ryhmäkeskusteluista saadun palautteen mukaan.
Muuta	Pyydä apua toimeksiantajalta siinä, miten löydät osallistujia ryhmiin. Opiskele käyttäjäkeskeistä suunnittelua, jotta osaat toimia oikealla tavalla tutkimustilanteissa.

Lopuksi

Hyvinvoinnin Neloskierre -hanke saatettiin vuoden 2012 päättyessä loppuun hyvällä mielin, sillä uudenlainen toimintamalli oli saatu synnytettyä TAMKiin ja palaute oli kaikilta tahoilta kiittäväää.

Mallin myötä ammattikorkeakoulun opiskelijoiden oppimisympäristö laajeni TAMKista ja Tampereelta maakuntiin ja alueen yrityksiin.

– Hyvinvoinnin Neloskierteen ja Nopean konseptoinnin pajojen voidaan todeta olevan aluekehitystyötä parhaimmillaan, koska yritykset saivat opiskelijoilta uusia, raikkaita näkemyksiä omaan kehitykseensä, toteaa projektipäällikkö Maj-Lis Läykki.

Merkittävää toimintamallissa on, että se kannustaa luottamaan opiskelijoihin.

– Opiskelijat nähdään nyt voimavarana hyvinvoinnin kehittäessä. Opiskelijoilla on paljon annettavaa, kun heihin luotetaan, korostavat Kirsi Karimäki ja Sanna Lehtokannas.

Sanna Lehtokannas, Maj-Lis Läykki ja Kirsi Karimäki.

VALOKUVAT

Juho Pelttari sivu 24

Maria Haapaniemi sivu 39

Maj-Lis Läykki sivu 56

Eveliina Kuivajärvi sivut 11, 15, 43 ja 49

Janita Saarinen sivut 16, 19, 20, 27, 40, 44 ja 58

Hanna Tuuri sivut 29, 30, 33, 34, 36, 51, 61, 65 ja 71

*Luovuus on näissä pajoissa
ydin, uuden ja erilaisen
kokeminen tärkeissä...*

NELOSKIERRE

Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisu.
Sarja B. Raportteja 58.
Tampere 2013
ISSN 1456-002X
ISBN 978-952-5903-37-9 (PDF)

Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisu.
Sarja B. Raportteja 59.
Tampere 2013
ISSN 1456-002X
ISBN 978-952-5903-38-6

TAMK

PIRKANMAAN LIITTO

Vipuvoimaa
EU:lta